

MOTIONER

FOLKTINGETS SESSION 2025

FOLKTINGET

MOTION 1: TRYGGANDET AV SPRÅKLIGA RÄTTIGHETER I LIVETS SLUTSKEDE

Värdig vård i livets slutskede är en grundläggande mänsklig rättighet och en central del av ett rättvist och humant vårdssystem. Att kommunikationen mellan patient och vårdpersonal fungerar obehindrat är viktigt inom all vård. I livets slutskede är betydelsen av att kunna behandla smärta, ångest eller diskutera stora frågor särskilt stor.

Regeringsprogrammet (2023) betonar att ”värdigheten i livets slutskede utan lidande och med beaktande av individuella behov säkerställs. Behövliga specialarrangemang för god vård i livets slutskede och palliativ vård genomförs oberoende av om vården ges hemma, i servicehus eller på sjukhus, med beaktande av språkliga och kulturella behov och funktionsnedsättningar av olika grad.” För att denna skrivelse ska kunna förverkligas i praktiken behövs en tydlig strategi och konkreta åtgärder för att säkerställa att de språkliga rättigheterna beaktas inom palliativ vård och vård i livets slutskede.

För en person som befinner sig i livets slutskede är möjligheten att kommunicera på sitt modersmål av yttersta vikt. Det påverkar både den medicinska behandlingen och den emotionella och existentiella omsorgen. Att kunna uttrycka sig på sitt eget språk är avgörande för att säkerställa att patientens önskemål, behov och smärta förstås och respekteras. Detta gäller i synnerhet för den svenskspråkiga befolkningen i Finland, vars rätt till vård på svenska är fastställd i grundlagen och språklagen men som trots detta inte alltid kan tillgodoses i praktiken.

För att stärka de språkliga rättigheterna inom vården i livets slutskede föreslår vi att:

De språkliga rättigheterna särskilt iaktas då vården i livets slutskede reformeras och utvecklas nationellt och i välfärdsområdena.

Det utarbetas nationella riktlinjer för hur de språkliga rättigheterna ska säkerställas inom palliativ vård och vård i livets slutskede.

Utbudet av fortbildning inom palliativ vård och vård i livets slutskede på svenska ses över och garanteras.

Kristdemokraterna

Förslag till folktingsstyrelsens utlåtande:

Motionärerna lyfter fram den viktiga betydelsen av att kunna kommunicera på sitt eget språk i livets slutskede och inom den palliativa vården. Trots att rätten till vård på svenska tryggas i både grundlagen och språklagstiftningen finns det stora utmaningar med att garantera svenskspråkiga social- och hälsovårdstjänster i praktiken. Det kräver ofta särskilda åtgärder och systematisk planering av servicen för att kunna säkerställa tjänster även på svenska. Folktinget arbetar brett med frågor om tillgången till social- och hälsovård på eget språk och bevakar således även frågor som gäller vård i livets slutskede. Folktinget har bland annat bistått de tvåspråkiga välfärdsområdena med stöd för beredningen av den svenskspråkiga servicen och hur man på bästa sätt kan förverkliga de språkliga rättigheterna i välfärdsområdenas verksamheter. Däri ingår med andra ord även vård i livets slutskede.

I regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering framgår att behövliga specialarrangemang för god vård i livets slutskede och palliativ vård ska genomföras oberoende av om vården ges hemma, i servicehus eller på sjukhus, och med beaktande av språkliga och kulturella behov och funktionsnedsättningar av olika grad. Det framgår även att kompetensen inom och tillgången till den palliativa vården och vården i livets slutskede ska säkerställas. Det är därför avgörande att dessa målsättningar planeras och utvecklas utifrån ett språkligt perspektiv, för att kunna förverkliga de språkliga rättigheterna samt regeringsprogrammets skrivningar om de språkliga och kulturella behoven i praktiken.

Folktingsordförande Henrik Wickström kommer i egen- skap av riksdagsledamot att uppmärksamma denna fråga genom att lämna in ett skriftligt spörsmål till regeringen om hur regeringen ämnar förverkliga skrivningarna i regeringsprogrammet så att även de språkliga rättigheterna tryggas.

Styrelsen föreslår för sessionen:

- att Folktinget genom sitt påverkansarbete fortsätter arbeta för att de språkliga rättigheterna förverkligas i välfärdsområdena, i vilket arbete även vården i livets slutskede ingår.

MOTION 2: KLARGÖR DEN RÄTTSLIGA STATUSEN FÖR DE SVENSKSPRÅKIGA FINLÄNDARE SOM PLACERATS UTOMLANDS AV MYNDIGHETER.

Folkpensionsanstalten FPA betalar från och med 1.2.2025 inte längre ålders- eller sjukpension i form av folkpension till pensionstagare som är bosatta i andra EU- eller EES-länder, Schweiz eller Storbritannien. Det finns en handfull personer som av Kommunernas socialtjänst placerats på vårdinrättningar i Sverige, eftersom den vård de behöver inte erbjuds på Åland. Den 1 februari 2025 upphör FPA:s utbetalning av folkpension också till dessa personer på grund av att de får svenskspråkig vård utanför Finland.

Det kan inte ha varit lagstiftarens avsikt att dessa av socialtjänsten utplacerade klienter varken ska omfattas av grundlagen eller svensk lag och de har nu förlorat sin pension.

Vi motionärer uppmanar därför folktinget att: Verka för att finländska myndigheter snarast klargör den rättsliga statusen, inklusive rättigheter, för de finländare som placerats utomlands av myndigheter.

Wille Valve
Rainer Juslin
Patrik Karlsson
Sara Kemetter
Liz Matsson

Förslag till folktingsstyrelsens utlåtande:

Från och med den 1 februari 2025 betalar FPA inte längre ut folkpension till finländare bosatta utomlands. Detta drabbar de ålänningar som genom myndighetsbeslut har placerats av vägande skäl i Sverige för att få socialvård, och som därmed mister sin folkpension. Folktinget instämmer med motionärerna att detta är en fråga som måste lösas skyndsamt, så att dessa personer inte står utan social trygghet allt för länge.

Folktinget har i enlighet med lagen om Svenska Finlands folkting (1331/2003) till uppgift att främja Finlands svenskspråkiga befolknings rättigheter och arbeta för att utveckla dess kulturella och samhälleliga förhållanden, samt främja svenska språkets ställning i Finland. Folktinget ska särskilt bevaka att de språkliga rättigheterna tillgodoses vid handläggningen av ärenden i domstolar och andra myndigheter.

Folktinget konstaterar att motionen inte har en direkt anknytning till de språkliga rättigheterna och att frågan därför faller utanför ramen för Folktingets lagstadgade uppdrag.

Folktinget hoppas att frågan får en snabb lösning som möjliggör utbetalning av folkpension till de personer som genom myndighetsbeslut får sin vård utomlands.

Styrelsen föreslår för sessionen:

- att motionen inte föranleder åtgärder.

MOTION 3: UNDANRÖJ BYRÅKRATISKA HINDER FÖR TIDNINGSPRENUMERATION

En helt vanlig, svenskspråkig papperstidning är ett viktigt glädjeämne i vardagen för många svenskspråkiga finländare. En person bosatt i Finland kan dock idag inte prenumerera på en tidning till en mottagare i Sverige (t.ex. i julklapp eller gåva). Detta är varken möjligt via finländska lehtitukku eller dess svenska motsvarighet Tidningsmagasinet. Den förstnämnda förmedlar enbart till mottagare inom Finland, tidningsmagasinet kräver att samtliga beställare måste ha adress i Sverige och svenskt bank-ID.

Att det år 2025 är omöjligt att beställa en nordisk tidning till någon i ett annat nordiskt land är även ett oroväckande tecken på att visionen om Norden som världens mest integrerade område en bit fram i tiden.

Vi motionärer uppmanar därför folktinget att: Verka för att byråkratiska hinder som förhindrar tidningsprenumerationer i andra nordiska länder undanröjs.

Wille Valve
Rainer Juslin
Patrik Karlsson
Sara Kemetter
Liz Matsson

Förslag på svar till motionen:

Gränshinderarbetet är ett viktigt nordiskt samarbetsområde, och är en del av arbetet med att nå de nordiska statsministrarnas vision om Norden som världens mest integrerade region. Motionärerna har rätt i att det fortfarande finns många små och stora gränshinder i Norden, både för individer och för företag, att lösa innan visionen blir verklighet.

Gränshinderrådet som består av en ledamot från varje nordiskt land och självstyrande område, inklusive Grönland, Färöarna och Åland, samt Nordiska ministerrådets generalsekreterare och en representant från Nordiska rådets Gränshindergrupp kunde med fördel ta sig an frågan om byråkratiska hinder för tidningsprenumerationer i andra nordiska länder.

För att öka samhörigheten och kunskapen i Norden vore det fint att tidningsprenumerationer kunde ingås över landsgränserna. Dock ligger denna fråga utanför Folktingets mandat.

Styrelsen föreslår för sessionen:

- att motionen inte föranleder åtgärder.

MOTION 4: OM INTEGRATION PÅ SVENSKA OCH YRKESUTBILDNING

Enligt regeringsprogrammet ska 5-10 % av invandrarna integreras på svenska och i nationalspråks-strategin fastställs att de som integreras på svenska proportionellt sett ska motsvara den svensk-språkiga befolkningens andel.

Invandraren har alltså rätt att välja om hen vill integreras på svenska eller finska. Ju yngre personen är, desto lättare sker språkinläringen t ex i dagis eller den grundläggande utbildningen. Ett problem som hittills inte beaktats tillräckligt eller helt negligerats är de ungdomar och vuxna som valt både yrkesutbildning och integration på svenska.

I huvudstadsregionen och stora delar av Södra Finland finns det inom vården och många andra branscher ett akut behov av yrkesutbildad personal som behärskar svenska. Dessvärre har en stor del av invandrarna som valt svensk integration mycket bristande språk- och skolkunskaper. Detta försvårar och fördröjer deras yrkesutbildning avsevärt. Den förberedande ettåriga undervisningen i svenska eller finska ger inte tillräckliga färdigheter och förutsättningar för fortsatta studier. En viktig del av yrkesutbildningen är den obligatoriska fältpraktiken (LIA, lärande i arbete), som ska utföras i flera etapper under yrkesutbildningen. Den studerande förväntas själv eller med skolans hjälp hitta en praktikplats där hen av arbetsgivaren ska få personlig handledning och inläring i arbetet. Framför allt i huvudstadsregionen är det, i motsats till övriga Svenskfinland, så gott som omöjligt att hitta en praktikplats som kan erbjuda handledning på svenska. Praktikanterna förutsätts alltså i praktiken komma till rätta på finska. Den som inte har tillräckliga kunskaper i majoritetsspråket blir därför oftast tvungen att avbryta praktiken och kan alltså inte heller slutföra sina studier.

Fastän de studerande formellt har rätt att välja en praktikplats på annan ort, t ex nära hemmet, måste platsen ändå finnas på skäligt avstånd från studieplatsen, så att läraren som ansvarar för praktikövervakningen ska ha möjlighet att under praktikperioden på plats följa upp hur den studerande klarar sig. Sannolikt finns det utanför huvudstadsregionen praktikplatser som kunde ta emot studerande med svaga kunskaper i svenska och obefintliga

kunskaper i finska. I så fall kunde parterna komma överens om att övervakningen sköts av en behörig yrkeslärare vid en annan skola som finns närmare praktikplatsen, men invandrarnas ekonomiska resurser räcker sällan till för temporärt boende och praktik på orter som inte är på pendlingsavstånd.

Med anledning av ovanstående föreslår vi att Folktinget, för att trygga en reellt fungerande, jämställd och likvärdig integrationsstig på svenska, uppmärksamgör de ansvariga myndigheterna på behovet av praktikplatser för studerande som valt integration och yrkesutbildning på svenska i södra Finland / huvudstadsregionen.

Stefan Stenberg, Grankulla
Gustav Båsk, Esbo
Patrik Karlsson, Vanda

Förslag till folktingsstyrelsens utlåtande:

Den strukturella rasismen på arbetsmarknaden i Finland är ett välkänt fenomen. Enligt Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA) rapport *Being black in the EU* har 47 procent av personer med afrikanskt ursprung upplevt rasistisk diskriminering i arbetslivet i Finland. I regeringens förstudie om strukturell diskriminering 2023:27 vittnar invandrare om att ett utländskt klingande namn gör ansökningsprocessen utmanande och att man inte kallas till anställningsintervju. En orsak till att invandrare har större utmaningar med att hitta ett arbete är också arbetsgivarnas höga krav på språkkunskaper, framför allt i finska.

Enligt motionärerna är det inte ovanligt att elever, som integrerats på svenska, inom yrkesutbildningen möter stora utmaningar både inom studier och inom arbetslivet på grund av bristande språkkunskaper. De bristande kunskaperna i finska leder till att det är omöjligt för eleverna att få en praktikplats, eller arbetsplatsförlagt lärande, vilket gör att eleverna är tvungna att avbryta sina studier eftersom praktiken är en viktig del av studierna.

Folktinget har kontaktat yrkesutbildningsanordnarna i södra Finland för att få en lägesbild av situationen. Yrkesutbildningsanordnarna svarade att man redan i samband med antagningen gör en språktestning som enligt yrkesutbildningsanordnarna fungerar väl. Språkkunskaperna hos eleverna varierar givetvis, men detta gäller inte bara elever med annan kulturell bakgrund.

Språkkunskaperna som behövs för praktik varierar enligt yrkesutbildarna. Praktiken som de studerande avlägger är branschspecifik och arbetsgivarnas önskemål varierar från bransch till bransch. Närvårdare med kunskaper i svenska är mycket eftertraktade, medan direkt kundservice inom andra branscher kan kräva kunskaper i finska. Vid behov får studerande däremot hjälp av skolan för att hitta en lämplig praktikplats och praktikplatser har vid behov ordnats inom de svenska rummen.

Under praktiken är det inte yrkesläraren som handleder de studerande, utan en arbetsplatshandledare som är utbildad för sitt uppdrag ansvarar för handledningen.

I svaren från yrkesutbildningsanordnarna finns alltså

inget som tyder på att studerande är tvungna att avbryta sina studier på grund av svaga kunskaper i finska. En lösning som eventuellt kunde undersökas enligt yrkesutbildarna, framför allt om en elev med invandrarbakgrund av någon orsak har svårt att hitta en praktikplats är om företag som startats av personer med invandrarbakgrund kan ta emot en elev för praktik.

I statsminister Orpos regeringsprogram framkommer att undervisningen i finska och/eller svenska för dem som flyttar till eller redan har flyttat till Finland kräver en reform som sträcker sig till alla utbildningsstadier. Samtidigt måste man se till att språkundervisningen integreras bättre än för närvarande på arbetsmarknaden eller i utbildningen som förbereder för fortsatta studier. Det föreskrivs om en skyldighet att fortsätta ge språkutbildning, om kravet på språkkunskaper för utbildningen inte uppfylls till exempel inom yrkesutbildningen.

En avgörande fråga för Finlands framtid är arbetslivets attityd gentemot invandrare som söker en plats för inlärnin g i arbetet eller en arbetsplats. Finlands behov av arbetskraft är välkänt och studerande och arbetssökande med annan kulturell bakgrund måste bemötas på lika villkor som personer som är födda i Finland för att lösa arbetskraftsbristen. Språkinlärnin g på arbetsplatsen är en möjlighet som kunde utnyttjas mer och som bidrar till att studerande och arbetssökande, oavsett bakgrund, hittar en lämplig arbetsplats eller en praktikplats och som samtidigt främjar språkkunskaperna.

Styrelsen föreslår för sessionen:

- att motionen inte föranleder åtgärder.

MOTION 5: LÄRARE I FINSKA OCH MODERSMÅLET SVENSKA

Det är brist på kompetenta finklärare och svensklärare med branschspecifikt kunnande inom våra universitet och högskolor idag. Många går i pension och nya utexamineras inte (eller mycket få utexamineras).

Vi borde vara noggranna med att lärare med svenskt skolspråk undervisar finska för svenskspråkiga inom de svenskspråkiga universiteten och högskolorna, så att stödspråket inte blir engelska. Detta för att kunna förstå varför studenten uttrycker sig som hen gör, för att förstå idiomatiska uttryck i studentens modersmål och för att kunna kontrastivt lära ut det andra inhemska språket. Även landets kulturkännedom, -rikedom och tvåspråkighet borde vara bekant för läraren.

Det är ytterst viktigt att dessa lärare har svenska som skolspråk eller på en dokumenterad utmärkt nivå (Stora språkprovet). Att även ha det branschspecifika kunnandet inom den finskan eller svenskan som undervisas borde vara ett måste. Denna typ av auskultering inom det branschspecifika borde fås tillbaka. Det är lika viktigt, om än viktigare än, att läraren är behörig finsk- eller svensk-lärare.

Eftersom det finns arbetslösa språklärare i landet inom de främmande språken borde dessa ges möjlighet att komplettera sin "gamla" examen med ytterligare ett inhemskt språk, finska eller svenska, suomi /Finnish eller ruotsi för att kunna ta emot en tjänst eller ett jobb inom undervisningen i de inhemska språken, där det råder stor brist på lärare för tillfället.

Marit Nilsson-Väre

Förslag till folktingsstyrelsens utlåtande:

Folktinget håller med om att bristen på ämneslärare inom olika ämnen inom den svenskspråkiga utbildningen tilltar. När nationella kartläggningar och utredningar inom utbildningssektorn görs, utreder och analyserar man inte separat läget beträffande den svenskspråkiga utbildningen. Avsaknaden av data som är specifik för den svenska utbildningen i kombination med att vi saknar ett lärarregister gör det ytterst utmanande att prognostisera behovet av lärare inom olika ämnen och på olika utbildningsnivåer. Att vidta korrigerande åtgärder i tid försvåras märkbart.

I publikationen Den svenskspråkiga utbildningen i Finland: särdrag, utmaningar, utvecklingsbehov och förslag till åtgärder konstaterade Gun Oker-Blom redan 2021 att söktrycket till flera svenskspråkiga utbildningar som är centrala ur den svenskspråkiga befolkningens synvinkel (bland annat ämneslärare) är alltför lågt.

Intresset för att läsa språk i grundskolan och gymnasiet har dalat under de senaste åren. Allt färre personer söker till högskolorna för att studera språk, eftersom de inte läst språk i gymnasiet. Ett sjunkande intresse för språk och ett sjunkande intresse för studier i pedagogik, leder till färre lärare, i alla språk. År 2019 läste 18 språkstudenter till ämneslärare vid Åbo Akademi, år 2024 var antalet nere vid 5 och i år studerar ingen språkstudenter till ämneslärare vid ÅA i Vasa. Samma sjunkande trend syns i Helsingfors universitet samt på finskspråkigt håll. Trenden vid universiteten hänger alltså ihop med situationen i gymnasiet.

I publikationen Den svenskspråkiga utbildningen i Finland: särdrag, utmaningar, utvecklingsbehov och förslag till åtgärder från 2021 lyfte Gun Oker-Blom att ämneslärarproblematiken sannolikt inom en nära framtid behöver en närmare utredning med specifika åtgärdsförslag.

Styrelsen föreslår för sessionen:

- att Folktinget uppmärksammar undervisnings- och kulturministeriet på behovet att göra en utredning som inkluderar åtgärdsförslag för att råda bot på ämneslärarbristen inom den svenskspråkiga utbildningen.

SNELLMANSGATAN 13 A, 00170 HELSINGFORS • TFN +358 40 758 5074
folktinget@folktinget.fi • www.folktinget.fi